

mig angaaende det første Underændringsforslag bestaar, nemlig at Ministeren mener, at dette Forslag er overflødig, fordi det er en selvfølgelig Sag, at, naar Kommunerne ville sætte noget Andet i Stedet for til Erstatning for Betalingskolen, saa kunne de af Ministeren faae Lov til at hæve Betalingskolerne; men det har jeg aldrig tvivlet om. Jeg har netop stillet Forslaget, fordi jeg ikke vil have, at det skal afhænge af Ministerens Naade og vilkaarlige Bestemmelser, hvad der skal sættes i Stedet for, for at Lilladelsen til at hæve Betalingskolen kan blive givet, efter at Kommunen har opfyldt, hvad Loven anser for at være de nødvendige Fordringer, der stilles til Kommunen med Hensyn til Undervisningen. Jeg har udtrykkelig gjort opmærksom paa, at i Anordningen af 1814 var der ikke nogen absolut Forpligtelse til at op hæve Betalingskolen, men jeg har tillige paavist, at nu, efter at Skoleplanerne ere blevne approberede af Ministeren, er det afhængigt af Ministerens Godtbefindende, hvad Ministeren vil fordrø for, at Betalingskolen kan hævnes, og naar jeg har paavist, at der ved Gjennemførelsen af denne Lov, ved den uddibede Undervisning, der skal gives i Frikskolen, ved Formindsfælselsen af Børneantallet og Forsøgelsen af Lærerkrafterne, vil paabyrdes Kjøbstæderne meget betydelige Udgifter, saa forekommer det mig dog at være ganske naturligt, at det forlanges, at Kommunen skal have Ret til, udenfor hvad der saaledes er fordret, først at ordne sit Skolevæsen; hvad enten Kommunen vil lade Betalingskolen bestaa, indskrænke den eller i Stedet for den oprette den i § 11 ommeldte Skole maa det være en fri Sag for den, og tror den høitærede Minister, at det vil være muligt at gennemføre denne Lov eller at faae den til at virke paa nogen Maade heldig uden ved en rigtig god Billie fra Kommunens Side, saa tror jeg, at den høitærede Minister høiligen feiler. Man kan vel skrive Paragrafer om Skolevæsenet, men at føre dem ud i Livet paa en frugtbringende Maade maa være overladt til Kommunerne, og den Billie, der i stærk Grad har viist sig at være tilstede i Kjøbstadkommunerne for at udvikle deres Skolevæsen, vil meget styrkes ved at give dem Frihed og Naadighed til indenfor de af Loven bestemte Grændser at have Naadighed over, hvorledes Sagen skal ordnes. Det er altsaa Forskjellen, at dersom denne Underændring bliver udstemt, saa er det afhængigt af Ministerens Naadighed, hvilke Fordringer der skal stilles til Kommunen udenfor de i Loven bestemte, for at faae Lilladelse til at omdanne eller ophæve Betalingskolen; men vedtages Underændringen, ville Kommunerne have denne Ret.

Jeg beklager dernæst, at jeg meget udsørlig og vifinok efter den høitærede Ministers Mening for udsørlig har udtalt mig om mit Underændringsforslag til Litr g. Det er nemlig for mig Kjernepunktet i den hele Sag, derfor har jeg

udtalt mig baade udsørlig og med Varme derom, og uagtet jeg for Sagens Skyld kan beklage, at den høitærede Minister har sluttet sig til det Standpunkt, hvorpaa Forældrene staa, med Hensyn til Betragtningerne over dette Forslag, og jeg alene staa paa Børnenes Standpunkt, og der altsaa er lidet Saab om, at min Betragtning paa nogen Maade vil vinde Indgang, skal jeg dog ikke lade de Betragtninger, den høitærede Minister og den ærede Landsthingsmand her ligeoverfor (S. Pederfen) have gjort gjældende, blive staaende, men søge saa godt, jeg formaar, at imødegaa dem. Den høitærede Minister indvoendte imod den Tanke, jeg har udtalt, at den vilde lede til, at saa kunde jeg ogsaa forlange, at ethvert Barn skulde have Ret til at gaa i en lærd Skole. Ja, det klang jo overmaade godt, men det passer slet ikke paa den Sætning, jeg havde opstillet, thi jeg udtalte, at Børnene havde en selvstændig Ret til at modtage den aandelige Udvikling, hvortil de havde Gavn, og som Samfundet frit tilbød dem, men jeg ved ikke, at Samfundet tilbyder alle Børn Undervisning i lærde Skoler; det kunde maaske være meget nyttigt, om det skete, men det er dog ikke tilfældet, og derfor forekommer det mig, at dette Argument egentlig ikke har noget paa sig. Jeg ser ikke rettere end, at de Betragtninger, den ærede Landsthingsmand her lige overfor (S. Pederfen) gjorde gjældende, alene gif ud paa, at det var ubequem for Forældrene at undvære Børnenes Arbeidskraft, og at det var umuligt for Arbeids-giverne paa Landet at indrette sig saaledes, at denne Arbeidskraft kunde undværes, selv om Børnene derved maatte give Afkald paa at faae Undervisning om Sommeren; men det ærede Medlem gif ikke nøiere ind paa, hvorfor det var umuligt at indrette sig saaledes paa Landet, at den Gjærning, hvortil Børnenes Krafter bruges, ikke lige saa vel kunde udføres der, som den Gjærning, hvortil Børnene anvendes i Kjøbstæderne, kan udføres der, uagtet man bejaler dem at gaa i Skole 5 Dage om Ugen den halve Dag om Sommeren. Det var det, jeg meget ønskede, at den ærede Landsthingsmand nærmere skulde være gaaet ind paa, hvori den store Forskjel bestaar, at paa det ene Sted kunne Arbeidsgiverne indrette sig saaledes, at de kunne benytte Børnene uden at forstyrre dem i deres Skolegang, medens de paa det andet Sted ikke kunne det. I den Henseende tror jeg, at der er en Fordel til Vættelse for Landet, som vi ikke have i Kjøbstæderne, det er nemlig, at den største Del af Børnene i Kjøbstæderne benyttes som Medhjælpere ved en Gjærning, hvortil der hører nogen Dvælse. Hvad enten man bruger dem ved Fabrikker eller paa Værksteder eller ved andre saadanne Arbeidslysler, behøver ethvert Barn, der skal benyttes som Medhjælper ved disse, i Reglen en vis Dvælse og Udvikling for med Nytte at kunne yde denne Hjælp. Men til den Gjærning, hvortil Børn bruges paa Landet, fa